

Asia: VN/36649/2023

Hallituksen esitys rikoslain 11 luvun muuttamiseksi (vakavien kansainvälisten rikosten kieltämisen kriminalisointi)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vakavan kansainvälisen rikoksen kieltäminen tarkoittaa muun muassa holokaustin kieltämistä. Nyt esitetty rikostunnusmerkistä soveltuisi muunkin vakavan kansainvälisen rikoksen kieltämiseen. Holokaustin ja muun vakavan kansainvälisen rikoksen kieltämiseen soveltuu nykyään lähinnä tunnusmerkistö, joka sääntelee kiihottamista kansanryhmää vastaan (RL 11:10). Joissain alioikeustuomioissa holokaustin kieltäminen on ollut osana kiihottamisrikoksen syyksilukevaa tuomiota.

Holokaustin ja muun vakavan kansainvälisen rikoksen kieltämisen kriminalisoinnin vaatimus perustuu hallituksen esityksen luonnoksessa kuvattuihin Suomea sitoviin kansainvälisiin normeihin. Suomen on siten huolehdittava siitä, että jokin rikostunnusmerkistö kattaa holokaustin ja muun vakavan kansainvälisen rikoksen kieltämisen.

Holokaustin ja muun vakavan kansainvälisen rikoksen kieltämisen rangaistavuus on kriminaalipoliittisesti perusteltua. Epäselvää on kuitenkin se, tarvitaanko tähän uutta rikostunnusmerkistöä, jos holokaustin kieltämisestä on jo voitu rangaista kiihottamisena kansanryhmää vastaan. Erilliskriminalisointi korostaa kylläkin holokaustin ja muun vakavan kansainvälisen rikoksen kieltämisen erityistä moitittavuutta ja tällä seikalla erilliskriminalisointia näytetään hallituksen esityksen luonnoksessa perustellunkin. Luonnoksessa on kuitenkin esitetty epäilyjä sen suhteen, kriminalisoiko RL 11 luvun 10 § holokaustin ja muun vakavan kansainvälisen rikoksen kieltämisen kaikki tekemuodot kattavasti.

Luonnoksessa on esitetty enimmäisrangaistukseksi vakavan kansainvälisen rikoksen kieltämisestä 1 vuosi vankeutta. Tämä on hallituksen esityksen luonnoksen ongelmallisin kohta. Mikä on ehdotetun uuden säännöksen suhde kiihottamisrikoksen tunnusmerkistöön, jossa enimmäisrangaistus on 2

vuotta vankeutta? Siirtyvätkö nyt kiihottamisrikoksina tuomittavat holokaustin tai muun vakavan kansainvälisen rikoksen kieltämiset nykyistä lievemmän rangaistusasteikon alle? Lähtökohtana on yleensä se, että erityissäännös syrjäyttää yleissäännöksen. Nythän erityissäännös olisi ehdotettu RL 11:10b § ja RL 11:10 olisi yleissäännös. Vai onko tarkoituksena, että kiihottamisrikoksena rangaistaisiin jatkossakin ne holokaustin kieltämiset, jotka nykyään tulkitaan kiihottamiseksi kansanryhmää vastaan? Oikeuspoliittisesti viime mainittu vaihtoehto olisi perusteltu. Uusi tunnusmerkistö soveltuisi vain tapauksiin, joihin RL 11:10 (kiihottaminen kansanryhmää vastaan) ei soveltuisi. Selvää on, ettei rikossäännöksiä voisi soveltaa yhdessä samaan tapaukseen vaan sovellettavana olisi tapauskohtaisesti jompikumpi rikostunnusmerkistö.

Esitettyyn uuteen tunnusmerkistöön sisältyisi on omiaan – kriteeri (”joka on omiaan yllyttämään väkivaltaan tai vihaan sekä häiritsemään yleistä järjestystä”). Tätä kriteeriä ei ole kiihottamisrikoksen tunnusmerkistössä. Kaukana ei ole sellainen johtopäätös, että kiihottamisrikos soveltuisi tapauksiin, joihin uusi tunnusmerkistö ei soveltuisi siksi, ettei on omiaan – kriteeri täyty. Tämä olisi ristiriitaista, jos uuden tunnusmerkistön enimmäisrangaistus olisi alempi kuin kiihottamisrikoksessa. Perustelluinta olisi säätää kummallekin rikokselle sama enimmäisrangaistus eli 2 vuotta vankeutta. Tunnusmerkistöjen keskinäistä suhdetta on syytä analysoida vielä tarkemmin mahdollisesti annettavan hallituksen esityksen perusteluissa.

Esitetty tunnusmerkistö on täsmällinen lukuun ottamatta sitä, että teon olisi oltava omiaan häiritsemään yleistä järjestystä. Yleinen järjestys ei ole suojattava oikeushyvä. Riittävää pitäisi olla sen, että teko on omiaan yllyttämään väkivaltaan tai vihaan. Sellaiseen yllyttäminen on samalla omiaan häiritsemään yleistä järjestystä.

Tolvanen Matti
Itä-Suomen yliopisto